1939 ий
9
ИЮЛЬ
№ 58 (557)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла эллысе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе Коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

УБОРКЫМ ОБРАЗЦОВО ЭРТАРЫШАШ ВЕРЧ

Мемнан ончылно пеш ответственный паша—боевой задача шога— урожайым кӱчык срокышто, пырче йогымо деч посна тӱрыснек поген налаш. Ленинско-Сталинский комсомол уборкым эртарымаште моткоч кугу рольым модшаш, особенно тушто, кушто первичный партийный организаций уке.

Государственный ден хозяйственный пашаште партийный директива-шамычым илышыш пуртышаш верч практически кучедалаш, производствын чыла детальышкыже вникатлышаш верч живой паша, пашаште основной звеном муын моштымаш—значит ВКП(б) XVIII с'ездын да ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийыштым настойчиво шуктен толаш.

Колхозын да МТС-ын пашашкышт комсомольский организаций-шамычлан решительно вмешиватлыман, уборочный кампаний план нерген сайын шоналташ кӱлеш, пасулаште пашам правильно организоватлымаште, звено-шамычын пеҥгыдемдымаште, стахановский трудым шарымаште инициатор да организатор лийман. Йоча-садым, яслым организоватлымаш, чыла трудоспособный колхозник ден колхозница-шамычын пашаш лекмыштым обеспечитлымаш, лодырь, тунеядец-шамычым разоблачитлымаш, социалистический соревнованийым кумдан шарымаш да кече еда массовый политический агитаций—кӱчык срокышто да кӱкшӧ качество дене уборкым эртарымашын теве пеш кӱлешан условийже-шамыч.

Мланна Великий Сталинын мутшым эреак шарныман—„Уборка — сезонный паша да тудо вучаш ок йӧрате. Жапыште погенат—модын налынат, уборкышто иочеш кодынат—модын колтенат".

Урожайым кӱчык срокышто да пырче йогымаш деч посна поген налмаште комбайнын рольжо кугу. „1939 ийыште урожайым поген налашлан да ялозанлык продукт-шамыч заготовкылан ямдылалтме нерген" ВКП(б) ЦК-н да СССР СНК-н постановленийыштыже комбайнын пеш кугу значенийже подчеркиватлалтеш.

Таче ме „Коммунар" колхоз (Сернурский район) пеленсе комсомольский организацийын обращенийжым да комбайн-шамычым шефствыш налме нерген ВЛКСМ Марийский Обкомын постановленийжым печетлена. „Ме,—возалтын тиде обращенийыште,— „Коммунар" колхоз (Сернурский район) пеленсе первичный комсомольский организацийын комсомолецше-шамыч комбайн-шамычым шефствыш налына, чтобы комбайн-шамычын чарныде паша ыштымыштым обеспечитлен, урожайым кӱчык срокышто образцово поген налаш". Тиде чапле инициатива!

ВКП(б) ЦК майский пленумын решенийжым шукташ способствоватлыше, исключительный значенийан тиде инициативым кумдан шарыман.

Садлан ВЛКСМ Марийский Обком „Коммунар" колхоз пеленсе комсомольский организацийын инициативым одобритлен да тиде обращенийым комсомолец-шамыч ден молодежь коклаште кумда обсуждатлымашым организоватлаш ВЛКСМ райком-шамычын да первичный комсомольский организаций-шамычын секретарьыштлан предложитлен; комбайнер-шамыч ден молодежь коклаште отличный паша верч да комбайновый агрегат-шамычын сайын обслуживатлымашым верч социалистический соревнованийым возглавитлаш обязатлен.

Но шефство формально гына ынже лий, а практический характеран, деловой, живой пашаш савырныже. Комбайн-шамычым шефствыш налаш—значит сталинский урожай верч, уборкым отлично эртарышаш верч кучедалаш. Теве молан ВЛКСМ райком-шамычлан, первичный комсомольский организаций - шамычлан „Коммунар" колхоз пеленсе комсомольский организацийын инициативыжым подхватитлыман да кумдан шарыман.

Комсомол кеч кунамат большевистский партийын ӱшанле помощникше ыле да улеш. Комсомолец-шамыч ВКП(б) ЦК майский Пленумын „Колхоз-шамычын общественный мландыштым разбазариваний деч аралыме мера-шамыч нерген" да „1939 ийыште урожайым поген налашлан да ялозанлык продукт-шамыч заготовкылан ямдылалтме нерген" решенийыштым активно пропагандироватлышаш да умылтарышаш улыт.

ВКП(б) XVIII с'ездын да ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийыштым шуктышаш верч настойчиво кучедалын, уборкым образцово эртараш.

КОМБАЙН-ШАМЫЧЫМ ШЕФСТВЫШ НАЛМЕ НЕРГЕН

ВЛКСМ Марийский Обкомын 1939 ий 7-ше июльсо постановленийже

„Коммунар" колхоз (Сернурский район) пеленсе комсомольский организацийын комбайн-шамычым шефствыш налмаште инициативыжлан исключительный значенийым придаватлен, ВЛКСМ Маробком постановитла:

1. „Коммунар" колхоз пеленсе комсомольский организацийын комбайн-шамычым шефствыш налме инициативыжым ВКП(б) ЦК майский Пленумын решенийжым шукташ способствоватлыше улмыжлан одобритлаш.
2. „Коммунар" колхоз пеленсе комсомольский организацийын обращенийжым комсомолец-шамыч ден молодежь коклаште кумдан обсуждатлымашым организоватлаш ВЛКСМ райком-шамычын да первичный комсомольский организаций-шамычын секретарьыштым обязатлаш.
3. Комбайн-шамычлан шефствым большевистский руководство дене обеспечитлаш ВЛКСМ райком-шамычын да колхозный комсомольский организацийын секретарьыштлан предложитлаш.
4. ВЛКСМ Обком чыла колхоз-шамычын председательыштым да МТС директор-шамычым комбайн-шамычлан шефствым организоватлыме пашаште комсомольский организаций-шамычлан чыла мера дене полшаш призыватла.
5. Комбайнер-шамыч ден молодежь коклаште отличный паша верч да комбайновый агрегат-шамычын сайын обслуживатлышаш верч социалистический соревнованийым возглавитлаш комсомол райком-шамычым, первичный колхозный комсомольский организаций-шамычын секретарьыштым да МТС пеленсе ВЛКСМ комитет-шамычым обязатлаш.
6. Социалистический соревнованийын каен шогымыжым да комбайновый агрегат-шамычын пашаштым систематически освещатлаш „Рвезе Коммунист" газетын редакцийжылан предложитлаш.

ВЛКСМ Обком.

Марийский АССР колхозласе да МТС-ласе чыла комсомолец ден комсомолка-шамыч дек, чумыр молодежь дек, чыла комбайнер ден тракторист-шамыч дек

ОБРАЩЕНИЙ

Шергакан йолташ-шамыч!

ВКП(б) XVIII-ше с'ездыште Сталин йолташ шкенжын исторический докладыштыже ончыктен, что мемнан земледелий „кеч могай моло элын земледелийже деч эн шолдра да механизированный, а значит эн товарный земледелий велэ огыл, но тыгак кызытсе техника дене эн оснащенный".

Ынде куатле трактор, комбайн да моло ялозанлык машина-шамыч дене оснащатлыме машинно-тракторный станций укеан ялозанлык район Советский Союзышто уке.

Урожайым поген налмаш—ял озанлыкыште эн ответственный кампаний, тудо 8 миллиард пуд сталинский урожайым налшаш верч кучедалмын итогшо улеш.

„Уборка,—ойлен Сталин йолташ,—сезонный паша да тудо вучаш ок йӧрате. Жапыште погенат—модын налынат, уборкышто иочеш кодынат—модын колтенат".

Тений МТС ден колхоз-шамыч урожай погымашым комбайнан 140 тӱжем парк дене, тракторан пел миллион парк дене да тӱжем ден моло сложный уборочный машина-шамыч дене вашлийыт.

Комбайнын рольжо да значенийже моткоч кугу. Урожай погымаште тиде машина яралан огыл ведущий верым налын. „Комбайнын значенийже тушто,—Сталин йолташ 1935 ийыште передовой комбайнер ден комбайнерка-шамычын совещанийыште ойлен,—что тудо урожайым жапыштыже поген налаш полша. Тудын значенийже эше тушто, что тудо мемнам моткоч шуко пырче йогымаш деч утара".

Мемнан республикыште тений 216 комбайн пашам ышташ тӱҥалыт, нуно обильный урожайым 54000 гектар деч шагал огыл поген налшаш улыт.

Тиде моткоч ответственный кампанийын успехше МТС-шамычын комбайным кузе ямдылымышт деч, колхоз-шамычын комбайнлан чарныде пашам кузе обеспечитлен моштымышт деч ятырак зависитлаш тӱҥалеш. Тиде кугу задача!

Тиде сложный задачыште комсомол ден молодежь шуко полшен кертыт да полшаш должен улыт.

Ме, „Коммунар" колхоз (Нурбельский сельсовет, Сернурский район) пеленсе первичный комсомольский организацийын комсомолецше-шамыч комбайн-шамычым шефствыш налына, чтобы комбайн-шамычын чарныде паша ыштымыштым обеспечитлен, урожайым кӱчык срокышто образцово поген налаш. Ме машиналан вӱдым да горючийым шупшыкташлан, комбайн гыч пырче ястарашлан лучший комсомолец-шамычым да молодежьын лучший представительыштым ойыренна, зерносушилкым, пырче опташ ышлыкым ямдыленна, комбайн обслуживатлыме планым ыштенна. Ойрымо кажне йолташ шкенжын конкретный паша участкыжым сай шинча. Массово-политический пашам колташлан кум комсомолец агитаторлан да чтецлан ойренна. Чыла комсомолец-шамыч комбайнын паша техникыжын основыжо дене овладеватлаш обязатлалтыныт.

Ме—комбайн - шамычым шефствыш налаш ӱжмаш дене Марийский республикысе МТС ден колхозласе чыла комсомольский организаций дек, комсомолец-шамыч дек да молодежь дек обращатлалына.

Комбайнер, штурвальный да тракторист-шамыч! Шкендан степной корабль-шамычдам „отлично" ямдылыза, шкендан паша техникадам изучатлыза да овладеватлыза. Шкендан коклаште, тракторист-шамыч да комбайн обслуживатлашлан ойрымо йолташ-шамыч дене паша опыт ден обмениватлыза.

Урожайым кӱчык жапыште образцово поген налшаш верч Кумышо Сталинский Пятилетка лӱмеш социалистический соревнованийым кумдан шарыза.

Тений урожай поген налмашым чыла комсомолец-шамычым, чыла колхозный массым да молодежьым ВКП(б) XVIII с'ездын ял озанлык ончылан шындыме исторический задачыже-шамычым шуктышлан мобилизоватлыме знак дене эртарыман. 8 миллиард пуд сталинский урожайым погаш, 1940 ийыште кажне колхоз Всесоюзный ялозанлык выставкыште участник лийже манын добитлаш—комсомольский организаций-шамыч да молодежь теве мо дене заниматлышаш улыт!

Севрюгин, А. Лебедев, П. Соловьев, Актуганов, Петухов, Ергунов, Лебедев, Волков.

КОЛХОЗЫМ МОЛОДЕЖЬ МОШТЕН РУКОВОДИТЛА

Параньга. „Алга-Бас" колхозын руководствыштыжо чыланат молодежь—комсомолец-шамыч улыт. Комсомолец Усман Шайхеев ынде кокымшо ий колхозым руководитла, тудын заместительже—самырык колхозница Губадуллина, тидын марте ятыр ий годсек колхозын эн сай бригадирже ыле.

Бригадир Мингаз Шарафеев тока колхозный кадр-шамычын квалификацийыштым нӧлтымӧ республиканский школым тунем пытарыш. Тудо Ленинский комсомолын примерный членже, шке политический шинчымашыжым кечын нӧлта, кызыт тудым ВКП(б) членыш кандидатлан пуртымо.

Колхозышто учет ден отчетностын сайын шындыме. Колхозник-шамычын ик трудоденыштат шотлалтде ок код. Нимогай средстват арам ок йом. Тиде пашаште комсомолец Гарей Ахматгалиевын усталыкшым ончыктыде ок лий. Тудо ында нылий чарныде к о л х о з ы н счетоводшылан ышта. Тидӱен пырляк комсомольский организацийын с е к р е т а р ь ж е улеш. Туштат пашам моштен организоватлен.

Колхозный руководствын самырык пашаенгже-шамыч колхозышто кугу авторитет дене пользоватлат. Кумышо Сталинский Пятилетка лӱмеш социалистический соревнованийыш ушнен, тений кажне гектар гыч 17—18 центнер пырчан шурным налаш обязатлалтыныт. Тидлан кугу пашам ыштыме.

„Алга-Бас" колхоз уборкылан виян ямдылалтеш. Кызыт жнейка, косилка-шамычым ремонтироватлен ямдылыме улыт. Мешкотар ситышын уло, складлаште дезинфекцийым ыштыме.

Пытартыш жапыште колхоз ятыр кушкын да пенгыдемын. 18 имне вий двигателян вакш уло, МТФ-лан 40 тӱжем тенгеан скотный двор ышталтеш.

„Алга-Бас" колхоз кугу честьым—Всесоюзный ял озанлык выставкыште участвоватлаш правам завоеватлен. Тиде колхоз 1937 ийыште кокла шот ден ик гектар гыч 15—17 центнер шурным налын, а тений 17—18 центнерым налшаш верч кучедалеш.

Тиде колхозын руководствыжо тӱрыснек комсомолец-шамыч гыч улеш, нунын большевистски моштен руководитлымышт дене колхоз эре у да у сенгымаш-шамычым ышта.

Мансур Серебряков.

Микоян лӱмеш колхоз начар ямдылалтеш

Микоян лӱмеш колхоз (Ново-Тор'яльский район) уборкылан пеш начар ямдылалтеш. Кок жнейка гыч пасушко лекташ иктыже гына ямде. Кычкышаш орава 30 лийман ыле гын, тачe кечылан 20 велэ; нунын кокла гыч 15 ораваже нимолан йӧрдымын лунчырген шинчат. Мешкотар нерген ойлашат намыс: 50 мешак кӱлеш гын, 27 велэ ямде. Складлаште, идымлаште дезинфекцийым ыштыме огыл.

Колхоз пеленсе первичный комсомольский организаций уборкылан ямдылалтмаште ок участвоватле. Комсомольский собраний кок тылзылан ик гана велэ лиеш. Колхозын уборкылан ямдылалтмашыже нерген собранийыште ик ганат кангашыме огыл.

И. В. Егошин.

КОЛХОЗ ДЕН ПЕНГЫДЕ КЫЛЫМ КУЧАТ

Йошкар армийысе боецшамыч—тиде пашазе ден кресаньык-шамычын эн преданный эргышт улыт. Нуно шкеныштын родинаштым пеш шокшын йӧратат, кунам кӱлеш лиеш гын, тудын верч шке вуйыштымат огыт чамане. Тыште нуно мужествылан, отвагылан тунемыт, коммунистический духеш воспитатлалтыт. Тиде жапыштак нуно шочмо мӧнгыыштымат огыт мондо. Письма дене пенгыде кылым кучат. Теве Маря-Турек район гыч кайше красноармеец-шамыч земляк-шамычлан колтымо письмаштышт возат:

,,Мый,—воза В. Делянов йолташ—„Комсомолец" колхоз гыч улам. Йошкар Армийыш 1937 ийыште призыватлалтым. Йошкар Армийыш толмек, шкенан коклаште военный-техникам отлично тунемаш, боевой ден политический шинчымашым кӱшкӧ нӧлташ, воинский уставым нарушатлыде шуктен толаш, начсоставын кӱштымыштым илышыш пуртен шогаш соцсоревнованийыш ушнен шкенан ӱмбаке обязательствым нална. Ме тиде обязательствым шуктен улына. Мый полковой школым отлично тунем лектынам"... Письма мучаште Делянов йолташ чыла колхозник, колхозница-шамыч деке тыге обращатла: ,,Советский элын обороноспособностьшым пенгыдемдаш теат полшыза, колхозыштыда оборонный пашам виянdыза, осоавиахим кружокым организоватлыза, Ворошиловский стрелок лияш тыршыза. Шкендан коклаште социалистический соревнованийым кумдан шарен, уборкылан образцово ямдылалтса да чаплын шочшо урожайым йомдарыде поген налза. 1918-1919 ийыште шочшо допризывник-шамыч, призывлан отлично ямдылалтса!".

Тыгай характерный письмам Карлыган ял совет ,,Вильгут" колхоз гыч кайше Белорусский особо-военный округ гыч красноармеец Овчинников Максим Алексеевич воза:

,,Сай илымаш, земляк-шамыч! Колхоз пашада кузерак кая? Те, очыни, ВКП(б) Центральный Комитет ден ССР Союз Совнаркомын ,,Колхоз-шамычын общественный мландыштым разбазариваний деч аралыме мера-шамыч нерген" лукмо постановленийыштым лудын да лончыленат улыда. Партий ден правительство колхоз-шамычым умбакыже пенгыдемдышаш верч кечын тыршат, честный колхозник-шамыч верч заботитлат. Тиде постановленийым вашкерак илышыш пурташ кӱлеш. Мый шинчем, мемнан колхозышто 300 паша кече гыч 650 паша кече марте ыштыше честный, ударник колхозник-шамыч шагал огытыл. Но нинын ден пырляк идалык коклаште 20-30 паша кече ден ыштыше лодырь, лжеколхозник - шамычат улыт. Уборкылан сай ямдылалтса, государствылан кӱкшӧ качестван киндым пуэ. Меат армийыште добросовестно служитлена да шкенан Советский границынам тушман деч пенгыдын аралена".

Теве тыге нуно армийысе илыш нерген велэ огыл, шке колхозышт верчат шонат. Шкешт гаяк колхозчлен-шамычымат оборонный пашам виянdаш, кӱлеш лийме годым эл аралаш каяш ямдылалт шогаш, колхоз пашам честно ышташ, урожайым йомдарыде поген налаш ӱжыт.

Макматов.

Отличный пашалан—12 благодарность

Ф. Александров Сотнурский район „Гигант" колхозын эн сай стахановецше ыле. Тудо паша нормым эре утыж дене темен шоген. Тиддеч посна Александров йолташ шкенжын военный да общеобразовательный шинчымашыжым эреак нӧлтен шогыш.

1937 ийыште Александров йолташым Пашазе-Кресаньык Йошкар Армийыш призыватлышт. Советский правительство тудлан кугу честьым—Йошкар Армийын боецше лӱмым присвоитлен. Александров йолташ частьыш толмекше боевой, политический тунеммашке виян пиже, занятийлан сайын ямдылалт шоген, боевой да политический ямдылалтмашын отличникше лие.

Рядовой состав гыч отделенный командирлан назначатлымаш — о т л и ч н и к Александровлан нигунам лийдыме куанымаш ыле. Кызыт тудын отделенийже подразделенийыште эн ончылно улеш. Отделенийыште боевой тунеммашым отлично шындымыжлан, дисциплинированный улмыжлан 12 благодарностьым налын.

Отделенный командир Александров тиде успехеш ыш шогал. Тудо Кумышо Сталинский Пятилетка лӱмеш социалистический соревнованийыш ушнен, боевой да политический ямдылалтмаште адакат чапле успехыш шуаш да частьын переходящий Йошкар Знамяжым налаш обязательствым налын.

Е. И. Мамаев.

Ленинградский область, №-ский часть.

ШОНЫМАШ ШУКТАЛТЫН

Йошкар шовычым пидше йытыра кап - кылан ӱдыр комбайн йыр коштеш, ремонтироватлен шуктымо комбайнын качествыжым проверятла. Тиде Свинина Анастасия Димитриевна — Мари-Турек МТС-ын самырык механикше. Шоналтен ончаш велэ, великий Октябрьский революций деч ик ий гына ончыч 1916 ийыште шочшо тыглай гына кресаньык ӱдыр сложный ял озанлык машинан техникажым освоитлен, тудын мастерже лийын. Тыге, мемнан пелеДше элыште кажне гражданинат шкаланже келшыше профессийым йырен налын кертеш да ушко шуэш.

Вара Анастасия Димитривнан механикыш шумеш ӱзымӧ корныжо могае? Тыште ала кунар кугу историяк уке. Паша тыге тӱналеш.

1935 ий, 1 декабрь. Настя окна воктен книгам лудын шинчен. Тиде годым шке пошкудыжо эртен кайшыла кутыраш пурен.—Н а с т я, МТС пелен кум тылзат пелаш тракторист-шамычым лийме курс почылтеш, тунемаш кает мо?—йодын саде ен. Тиде уверым Настя куанен вашлийын, тунамак тудо тунемаш каяш решитлен.

Эрлашыжым эрдене колхозын общий погынымашыже лийын. Настя погынымашке эн ончыч миен. Первояк тракторист-шамычым туныктымо курсышко тунемаш колтымо нерген вопрос шындалтын.—Кӧм колташ, мемнан колташ йӧршӧ енжат уке— ойлаш тӱналыныт икте-весе колхозник-шамыч.—Кузе уке, мый же кӧ улам, ӱдрамаш тракторист лийын ок керт мо, курсыш мыйым колтыза—манын йодын Настя. Тиде ойлан к е л ш е н ы т, Настям курсыш колташ ыштеныт. Колхозник - шамыч Настялан пенгыдынак ӱшаненыт—тудо колхозыштат пашам ударно ыштен, идалыклан 230 трудодень деч шагал лийын огыл; колхозышто ударница ыле гын, МТС-ыштат ударница лиеш, --ойленыт колхозник-шамыч.

3-шо декабрьыште эрденак Настя МТС-ыш каен. Але 9 шагат шуын огыл, но МТС директор эрак толын, кабинетыштыже шинчен.—Вот, йолташ директор, теве характеристика, колхоз правлений пуэн, мый тендан тракториста лийнем, курсыш толынам—манын Настя каласен

—Йӧра, йӧра Свинина йолташ, ме тыйым курсышко приниматлена. Мланна эн утларакшым ӱдрамашшамычым тракториstлан туныкташ кӱлеш,—ойлен директор у курсантым весела кумыл дене вашлийын.

Тыге Сенда ял совет „Заря" колхозын ударницаже Настя курсышто виян тунемын тракторист лияш шонымыжым мучашке шукташ тыршен. 1 февральыште Настя курсым отлично отметка ден тунемын пытарен.

Колхоз-шамыч шошо агалан виян ямдылалтыныт. Настя куралаш лекме жапым йӱд-кече вучен. 1935 ий, 24 апрель. Кумда пасу. Настя СТЗ тракторын рульыштыжо. Первый кече шке сменыштыже нормым 100 процент гына темен. А эрлашыжым темпым нӧлталын 109 процентыш шуктен. Настя кугунак курал кертын огыл.

—Тый мемнан МТС-ыште ик ончыл трактористкалан, стахановкалан шотлалтат, сандене тыйым помбригадирлан шогалтена—манын директор. 15 кече гыч Настям помбри г а д и р л а н шогалтеныт. 1936 ийыште ӱдрамаш тракторный бригадын бригадирже лийын. Настялан ӱшан эре кушкын. 1937—38 ийыште Козмодемьянский механизаторский школым тунем лектын. Тунем толмекыже тудым адак ответственный пашашке—МТС-ышке механиклан выдвигатлат. Рядовой трактористка гыч механикыш шуаш—тыште шуко вий кӱлын. Эн ондак шке специальность ден шинчымашым эреак шараш тыршымаш, кеч могай йӧсыштат нелылыкым сенгымаш, техникым кажне кечын овладеватлымаш—чылажат решатлен. Ынде кокымшо ий раз'ездной механиклан ышта.

—„Мыйын ончылно задача,—манеш Настя—мо тунем налмым практический пашаште шукташ, уборкылан комбайновый паркым сай ямдылен шукташ."

Шке основной пашам ыштыме ден пырляк Настя политически воспитатлалт кушкеш. 1936 ийыште Ленинский комсомолыш пурен. А 1938 ий, 27 декабрьыште шке пашаште образцовый примерым ончыктымылан, общественный пашаште чарныде участвоватлымылан МТС пеленсе первичный партийный организаций ВКП(б) членыш кандидатлан приниматлен.—Мыйым партий радамыш приниматлымеке пашам адак утларак талын да добросовестно ышташ у виеm ешаралте—манеш Настя.

Ий гыч ийышке тылзе гыч тылзышке Настя ончыко каен, политически кушкын. Рядовой колхозница гыч МТС механикше лияш, комсомолка гыч партий радамыш пураш—тиде Настялан кугу честь, илышыштыже кугу пиал.

М. Яныш.

КОММУНИСТИЧЕСКИЙ НРАВСТВЕННОСТЬ НЕРГЕН

Марксизм—ленинизм тыге туныкта: ең-шамычын сознанийышт пытартыш счетышто нунын общественный бытиешт дене, нунын илыме материальный условийышт д е н е определитлалтеш. „...Обществын духовный илышыже формироватлымашын источникшым, общественный идея, общественный т е о р и я, политический взгляд, политический учреждений-шамычын лекме источникшым нине идея, теория, взгляд, политический учреждений - шамычыштак огыл, а обществын материальный илыш условийлаштыже, общественный бытиешто кычалман, кудын нине идея, теория да моло подобный-шамыч отражениже улыт". („ВКП(б) историй", 125 стр). Тиде положений мораль декат тӱрыснек относитлалтеш, вет тудо общественный сознанийын формаже гыч иктыже улеш.

Буржуазный обществыште мораль буржуазийын классовый господствыжым оправдатлыше, утонченный орудий улеш. Классовый обществыште общечеловеческий мораль ден нравственность улмо нерген буржуазный ученый-шамычын ойлымышт йӧршешак шоя.

Буржуазный обществын моральыштыже индивидуализм раш коеш. Тидыжым умлаш лиеш, вет „тошто общество,—Ленин ойлымо семын,—тыгай принципеш основатлыме ыле, что я тый весым грабитлет, але тудо тыйым грабитла, я тый весылан пашам ыштет, але тудо тыланет, я тый рабовладелец, а тый шке кул" (XXX т. 412 стр.).

„Весым пытаре", але шке пыте", „Слабыйым кыре", „Пояным пагале", „Кажне шкеж верч, юмо гына чыла верч"—буржуазный моральын основыштыжо улшо теве принцип-шамыч.

Паша дек презрений, слабый счетеш шке гына поян лияшлан моткоч чот тӧчымаш, ӱдрамаш дек хамский да дикий отношений, вес наций ден калык-шамыч дек пренебрежений да животный ненависть—буржуазный обществыште господствоватлыше з в е р и н ы й нрав-шамыч теве т ы г а й улыт.

Буржуазный моральын характерный чертаже—тиде тудын лицемерийже да кок чурян улмыжо. Буржуан мутшо паша деч ойырлен шога.

Мут дене—эрыкан йӧратымаш, мари ден ватыже коклаште ӱшанымаш, а чынжым гын, буржуазий коклаште открытый але скрытый проституций шарла, марлан каймаш, ӱдыр налмаш экономический расчет почеш ышталтеш. Мут дене—лийыш ең-шамыч йӧратымаш, чынжым гын—моткоч келге индивидуализм да эгоизм. Буржуазный мораль мут дене правдивостым, честностым проповедоватла, чынжым гын,—ең-шамыч дек отношений шойыштмаш дене да ондалымаш дене ӱдылалтын.

Алагунам гуманизмым буржуазий шкенжын нравствен принципшылан увертарен ыле. Гуманизм! Кузе тиде мут империалистический буржуазийын умшаштыже шояк дене ӱпшалтеш, кунам тудо слабый калык-шамычым вожылде грабитла, капиталистический производствын бортшо гоч миллион дене безработный-шамычым кышка, миллион дене ең-шамычым империалистический грабительский войнаште пытара да сусырта.

Буржуазий алагунам личностьлан „свободым" увертарен ыле. Но трудовой калыкын достоинствыжым тудо огыл мо шӱведен, лавыраш амыртен да тошкен? Буржуазий тиде „свободым" открытый грабитлыме да шемерым чарныде эксплоатироватлыме свободыш савырен.

Империализм эпохышто буржуазийын м о р а л ь н о-нравственно разложитлалтмыже мучаш марте шуэш. Фашизм капитализмын звериный тӱсыжым п о ч ы н, проституированный буржуазный нравственностьын чын могай улмыжым эн пыштыкойшо тӱс дене ончыктен. Айдемым ненавидитлымаш, антисемитский вӱран погром-шамыч, мирный олалам бомбардироватлымаш, оружийдыме шонго, ӱдрамаш, йоча-шамычым зверски пытарымаш—фашизмын теве моральже.

Буржуазный моральын моткоч пышткойшо чертаже-шамычым международный фашизмын наймит-шамычше шканышт впитатленыт.

„Чыла нине троцкист ден бухаринец-шамыч нунын тӱрлӧ-тӱрлӧ подручныйышт ден пырля—буржуазный обществын отребьеже деч моло огыл. Нуно шкеныштын чараш лукмо пышткойшо тӱсышт дене шӱшӧ, шкенжын курымжым илен эртарыше буржуазный класс-шамычын идейно-моральный чурийыштым отражатлат" (В. М. Молотов. „Высший школа нерген", 18 стр. 1938 ий).

Пролетариат гына классовый кредалмаш процессыште у моральым, коммунистический моральым выработатла. Тиде у пролетарский мораль але эше капиталистический стройын недрлаштыжак лияш тӱналеш, кунам пролетариат шкенжын исторический рольжым—капитализмын могильщик улмыжым осознатлаш тӱналеш, кунам научный социализм пашазе движений дене ушна. Уже „Манифест коммунистической партии"-ыште коммунистический моральын основной принцип-шамычше уло тӱнялан увертаралтын.

Мемнан нравственность пролетариатын классовый кредалмашыже интереслан подчинятлыме, тудо коммунистический общество ыштымаш верч кредалашлан шемерым уша.

Социалистический нравственностьын материальный основыжо общественный социалистический собственность улеш. Тудо ең-шамычым икте-весе деч ок ойыро, а уша, тудо чыла шемерын зажиточный ден культурный илышыжын источникше улеш.

Социалистический собственностьым о р о л а ш, пеңгыдемдаш да аралаш—коммунистический нравственностьын заповедьше-шамыч гыч ик пеш важный заповедь.

СССР гражданинын первейший обязанностьшо—коммунизмын великий армийжын достойный боецше да командирже лияш, целым шуктымаште лӱддымӧ, тале да настойчивый лияш, шкендын калык ончылно кристально честный лияш, социалистический отчизнын интересыжым шкендын личный интересет деч кӱшкӧ шындаш. „Отечествым аралымаш СССР кажне гражданинын священный долгшо улеш. Родиналан измена: присягым нарушитлымаш, тушман могырыш вончымаш, государствын военный куатшылан ущербым ыштымаш, шпионаж—эн тяжкий злодеяний семын, законын уло строгостьшо почеш каратлалтыт" (Сталинский Конституцийын 133 статьяже).

Социалистический нравственностьын пеш важный принципше тыгай правило улеш: „Кӧ пашам ок ыште, тудо ок коч". Капитализм условийлаште труд—нелэ да куандарыдыме йӧсылык, эксплоатироватлалтше массылан вынужденный необходимость гын, то социалистический обществыште тудо айдемылан куандарыше потребностьыш савырна.

Труд мемнан дене тудлан кӱлешлык почетный верым налын, честь, чап, доблесть ден геройство паша лийын да у творческий характерым приобретатлен.

Социалистический строй талант-шамычлан, личностьын творческий способностьшылан пеледашышт моткоч кумда корным почын.

Советский действительность социализм элыште илыше у айдемын моральный чурийжым ончыктышо благородный пример-шамычым шагал огыл пала. Нуным Советский элын кеч могай лукыштыжат ужаш лиеш.

Ленин — Сталин партийын куштымо советский ең-шамычын у моральный качествышт нерген ончыктышо примерым тӱжем дене каласаш лиеш.

СССР-ыште личностьын интересыже обществын интересыже дене совпадатла.

Элын поянлыкше кушмо семын уло калыкын илышыжат саемеш. Общество ден личностьын интересыштын тиде органический единствошто коммунистический моральын основыжо заключатлалтын.

Мемнан шемер-шамыч гыч моткоч кугу ужашыже общественный озанлыкын пеледмаштыже шкенышт пиалын да материальный благополучийын залогшым, уло государствын куатше кушмым ужеш. Тудо шке илышыжым, шкенжын ончыкылыкшым социализмын умбакыже лийше успех-шамычше дене прочно кылден. Но общественный интересым игнорироватлыше ең-шамычат але эше улыт. Шуко колхозлаште, в частности, партийын осудитлыме противоколхозный да противогосударственный практика верым налын шоген, кунам колхоз-шамычын общественный озанлыкыштлан ущербым ыштен приусадебный участкыштым чот шарыше, колхоз д е к принадлежностьым шкенышт спекуляцийлан ширма семын использоватлыше частнособственнический ден рвачеcкий элемент-шамычын угодыштлан колхоз-шамычын общественный интересышт приноситлалтын.

Коммунистический нравственность общественный интересым личныйлан ок противопоставитле, а, наоборот, керек кунамат личныйым общественныйлан подчинятла. Тидыже бытышкат тӱрыснек относитлалтеш. Коммунист-шамычын бытым политика деч нигунамат огыт отрыватле, бытовой распущенность дене миритлен огыт керт. Производствын передовикше, активный общественник бытыште нечистоплотный гын, коммунистический моральын настоящий носительже лийын ок керт.

Троцкистско-бухаринский диверсант да шпион-шамыч личный интересым общественный ваштареш, бытым политика ваштареш шындаш тӧченыт. Нуно лӱмынак пьянствым, бытовой разложенийым насаждатленыт да тыге шкенышт контрреволюционный сетьышке морально-неустойчивый ең-шамычым шупшыныт.

Бытовой разложений ваштареш кучедалмаш аскетизмым проповедыватлымашым йӧршеш ок означатле. Коммунистический нравственность айдеме илышын чыла благожо дене куанымашан, бодрый, здоровый наслаждатлымашым предполагатла.

Коммунистический нравственностьын о с н о в н о й принцип-шамычше Сталинский Конституцийыште раш формулироватлыме улыт. Социализм элын коммунистически н р а в с т в е н н ы й гражданинже лияш—тиде значит родинам йӧраташ да тудын интересыже аралымаште шогаш, тудын тушманже-шамычым ненавидитлаш да пытараш; шинчасорта семын социалистический собственностьым аралаш, калык добром расхищатлыше, вор, жулик-шамыч ваштареш кучедалаш; пашам дезорганизоватлыше-шамыч ваштареш кучедалаш; шкендын калык ончылно правдивый да честный лияш; пролетарский интернационализмын знамяжым кӱшнӧ кучаш; шкендын илышым чаманыде, Ленин—Сталин партийын в е л и к и й идея-шамычше верч кучедалаш.

СССР-ыште частный капиталистический собственностьым ликвидироватлыме да тидын дене лицемерный буржуазный моральын пеледашлан базыже пытаралтын. Социалистический нравственность мемнан элыште господствующий лийын. Но тошто буржуазный традиций, привычка, эксплоататорский нрав-шамычым кӱрыштмаш да ең-шамыч коклаште у социалистический отношенийым создатлымаш процесс самотек дене ок эрте. У кеч кунамат тошто пережиток-шамыч дене кредалмашеш шочеш.

Л о д ы р ь, прогульщик, рвач капитализмын пережиткошо-шамычым нумалше огытыл мо? Государствын интересыже дене пренебрегатлен, рвач ден лодырь-шамыч мемнан калыклан моткоч кугу ущербым ыштат. Нуно государствылан шагалрак пуаш, а шканышт утларак налаш тӧчат.

Капитализмын пережиткошо-шамыч тудлан веле огыл але вашке огыт пыте, что ең-шамычын сознанийышт тудын развитийыштыже нунын экономический положенийышт деч почеш кодеш, но тудланат, что „але эше капиталистический окружений существоватла, кудо капитализмын пережиткошо-шамычым экономикыште да ең-шамычын сознанийыште оживлятлаш, поддерживатлаш тырша да кудын ваштареш ме, большевик-шамыч—порохым эреак кукшын кучышаш улына" (Сталин, „Вопросы Ленинизма", 10-шо изд. 580 стр.).

Массым коммунистически воспитатлымаш, капиталистический пережиток-шамычым ең-шамычын сознанийыште преодолетлымаш ВКП(б) XVIII с'ездын шындыме задача гыч ик пеш важный задача.

Нине пережиток-шамычым преодолетлымаш коммунистический нравственность верч кучедалме деч посна шукташ ок лий. Коммунистический нравственность чыла тоштым, илен эртарышым, эксплоататорский класс-шамыч деч кодшо чыла нравым, традицийым, взглядым вытравитлаш полшаш, социализм элын у айдемыжым, шкенан родинан честный правдивый, мужественный, тудын чыла тушманже ваштареш лӱддымӧ кредалше, Ленин—Сталин партийын пашажлан мучашдымын преданный патриотым воспитатлаш призыватлалтын.

С. Кремер.

Снимкыште: М. Шитухин ядром кышка. Тудо ядром 11 метрат 16 см. торашке кудалтен.
Фото М. Чуршуковын.

Тӱрлӧ увер

„Заря“ ден Каганович лӱмеш колхозышто (Ронгинский район) колхозник-шамыч 1939 ийысе шыл, ӱй, меж да моло заготовкымат тӱрыс теменыт. Тыгак самообложенийымат 100 процентлан тӱленыт,

Т. В. Таныгин.

Сталин лӱмеш колхозышто (Ронгинский район) икияш шурнышто шӱк шудо сомлымашым сайын организоватлыме. Кызыт 20 гектар шӱльыштӧ да 4 гектар йытыныште шӱк шудым кӱрмӧ.

Таныгин.

„У корно“ колхозын (Шаранский район, БАССР) член же А. Андреева 7 йочам ончен куштымыжлан шукерте огыл 2 тӱжем тенге государственный пособийым налын.

Атнакаев.

ЯПОНСКИЙ ПРОВОКАТОР-ШАМЫЧ ОГЫТ ШЫПЛАНЕ

МНР-ысе монголо-советский войска Штабын увертарымыже почеш тений 2-шо июльлан Буир-Нур ер деч юго-востокышкыла Номон-Кан - Бурд-Обо районышто Японо-Манчжур-шамыч шуко пехотым, конницым, артиллерийым да 100 наре танкым поген чумыреныт. Бомбардировочный да истребительный авиацийын полшымыжо дене, МНР-ын границыжым угыч нарушитлен, Японо-Манчжур-шамыч 3-шо июльышто, волгыжшаш лишан, Халхын Гол эҥгер деч востокышкыла расположитлалтше монголо-советский войскам атаковатленыт да тиде эҥгер деч западышкыла лекташ тыршен, Номон-Кан-Бурд-Обо район гыч северышкыла Яньху ер марте наступленийыш вонченыт. Наступленийыште Камацубарын 23-шо пехотный дивизийже участвоватлен, тудлан пехота полк, 3 да 4 танковый полк да 6 наре Баргут кавалерийский полк-шамыч полшен шогеныт.

Номон - Кан - Бурд - Обо районышто монголо-советский войска-шамыч японо-манчжурский войска-шамычын чыла атакыштым отразитленыт да нуным шуко пытареныт. Тиде район деч северо-западышкыла японский пехота, 60 деч шагал огыл танк-шамычын полшымышт дене монголо-советский войскан кавалерийский частьыштым чактарен да Халхын Гол эҥерын западный серышкыже вончен, тыште кугу огыл плацдармым налын. Советско-монгольский войска ден авиацийын решительный контратакыж дене Халхын Гол эҥгерын западный серышкыже вончышо японский войскам 5-ше июльын пытартышыжлан Халхын Гол эҥер ден востокышкыла налын кудалтыме, кредалмашеш шуко японо-манчжур-шамыч пытеныт. Тиде кечылаште советско-монгольский артиллерий дене 50 японский танкым пытарыме да 8 орудийым шалатыме. 800 наре японо-манчжур - шамычым пуштмо. Монголо-советский войска гыч 100 еҥ колен, 200 еҥ сусырген, 25 танк да бронемашина локтылалтын.

Тиде жапыштак 2—5-ше июльышто кок могырымат кугу виян авиаций коклаште южышто кредалмаш лийын. Чыла тиде вооруженный кредалмаште советско-монгольский авиаций сеҥен шоген. Японский авиаций гыч 2-шо июль гыч 5-ше июль марте 45 самолет пытарыме; монголо - советский авиаций гыч—9 самолет.

Советско-монгольский войска Штабын сведенийже-шамыч почеш Квантунский армийсе печатьын бюро начальникше Кавахарам японский авиацийын мнимый сеҥымашыже нерген ондалыше да мокталыше увер-шамычым опубликоватлымылан шке постшо гыч кораҥдыме да тудын верыш полковник Ватом назначитлыме.

(ТАСС).

Снимкыште: Цапаева йолташ дискым кышка.
Фото М. Чуршуковын.

Республиканский спартакиада успешно эртыш

4 июльышто республиканский отборочный спартакиада почылтын. Спартакиадыште шым добровольный спортивный общество-шамыч да республикысе 16 районный команда - шамыч участвоватленыт.

Динамо член Гуляев йолташ кужытыш тӧрштымаште у республиканский рекордым ыштен, тудо 6 метрат 13 сантиметрым тӧрштен. Тыгак „Лесосплав“ обществын представительже Горинов 11 метрат 30 сантиметрыш ядром кудалтен у республиканский рекордым ыштен, тудак дискым кышкымаште у рекордым ыштен (36 метр 26 см.).

Ӱдрамаш - шамыч кокла гыч Цапаева („Динамо“) 8 метр 46 сантиметрыш ядром кудалтен ик ончыл верыш лектын. 10.000 метрыш куржмаште Еласовский районын представительже Гордеев эн сай результатым шуын. Тудо 10.000 метрым 35 минутат 44 секунд куржын.

Спортын чыла видше денат „Динамо“ команда первый верыш лектын, тудо 212 очком поген.

7 июльышто спартакиадыште сай результатым шушо участник-шамычым да посна команда-шамычым Марийский АССР физкультура ден спорт комитетын грамотаже ден наградитлымаш лие. Наградитлалтше-шамыч коклаште Цапаева—„Динамо“, Горинов—„Лесосплав“, Гуляев—„Динамо“, „Динамо“ спортобщество, „Спартак“, Юринский, Звениговский районный команда-шамыч наградитлалтыныт.

О. Васюк.

Тӱрыс тӱлышт

„Куп-Сола“ колхозын колхозникше Н. З. Лукиянов колхозный собранийыште платежный извещенийым нале да тунамак самообложенийым—20 тенгем—чыла тӱлыш. Тыгак „У ер“ колхозын колхозникше В. Д. Вершинин 1939 ийлан тӱрыс тӱлыш.

В. Вайшев.

РСФСР футбольный кубоклан модмаш

„ДИНАМО“ КОМАНДЫН ПОРАЖЕНИЙЖЕ

6 июльышто РСФСР кубоклан Йошкар-Оласе „Динамо“ ден Ижевскысе (Удмурдский АССР) „Зенит“ команда коклаште полуфинальный матч лийын. Тиде гана динамовец-шамыч вашталреш физически виян, технически да тактически мастар команда выступатлен.

Модыш кок могырымат переменный атака дене тӱҥалеш. 14 минут гыч динамовец Оленев „Зенитын“ капкакыже первый мячым пуртен счетым почо. Варажым модыш путырак талышнын. „Зенит“ команда 25 минут гыч счетым тӧрла. Ижевскын нападенийже нойыде спаянно модеш. Первый гол деч вара 9 минут эртымек Ижевск команда адак ик мячым, первый тайм пытыме деч 8 минут ончыч кумышо мячым пуртышт. Первый тайм 3:1 дене пытыш.

Кокымшо таймыште кок командыжат ик мяч гыч гына пуртеныт. Тыге Ижевскысе „Зенит“ Йошкар-Оласе „Динамо“ командым 4:2 счет дене сеҥыш.

* * *

Тиде кечынак „Медик“ стадионеш Йошкар-Оласе „Спартак“ ден Зеленый долысо (Татарский АССР) „Судостроитель“ юный команда коклаште футбол дене товарищеский встреча лийын. Тыште „Спартак“ 8:1 счет дене сеҥен.

СОВЕТСКИЙ КНИГА—ВЕС ЭЛЛАШТЕ

СССР-ын эртыше жапше, ожнысо великий еҥ-шамыч нерген каласкалыше исторический книга-шамыч тугак вес эллаште кугу успех дене пайдаланат. Гражданский войнан геройжо-шамыч—Щорсын, Лазон, Фрунзе биографиян книга-шамычлан Францийыште, Английыште, Чехо-Словакийыште, Прибалтийский да моло эллаште йодмаш кугу. Советский историк—академик Тарлен „Наполеон“ книгаже Английыште да Италийыште моткоч чапле художественный вкус дене издаватлыме. Кугу буржуазный газета „Нью-Йорк Таймс“ шке читательже-шамычлан тиҥе книга нерген специальный листовкым луктын.

Самырык советский художественный литература дек заграничный читатель-шамыч поснак кугу интересым ончыктат. Америкыште шукерте огыл гына организоватлалтше „Критикс груп“ издательство шке деятельностьын первый шагшым советский произведенийым — Н. Островскийын „Рожденные бурей“ романжым лукмо дене ознаменоватлен. Тиде ийыште Английыште Первенцовын „Кочубей“, Панферовын „Творчество“, Макаренкон „Педагогическая поэма“, Папанинын „На льдине“ да Островскийын „Рожденные бурей“ книгашт лектын.

Английыште левый книга-шамычын клубышт существоватла. Если иктажмогай книган супер-обложкыштыжо „тыгай клуб дене ойрымо“ наклейка уло гын, тиде книган успехшым обеспечитлыме. Советский книгаште тыгай наклейка-шамыч чӱчкыдынак верештыт.

Францийыште роскошный изданий дене Павленкон „На востоке“ книгаже лектын. Америкыште да Английыште Л. Леоновын „Скутаревский“ лукмо. Авдеенкон „Я люблю“ романжым японский йылме дене издатлыме. Вес элла гыч Шолоховын „Тихий Дон“ книган нылымше томжылан шуко йодмаш пурен. Тиде замечательный литературный эпопейын заключительный книган лекмыжым иностранный читатель-шамыч чытен кертде вучат.

Вес эллаште кугу чапым советский автор-шамычын йоча книга-шамыч завоеватленыт. Америкыште сайын лукмо Елена Тыняновын „Мастер Антонио Страдивари“ книгажым вашке налын пытареныт. Розановын „Приключения Травки“ советский художник Могилевскийын иллюстрацийже ден лектын, американский критикын восторженный оценкыжым вашлийын.

Газета „Нью-Йорк Геральд трибюн“ йочалан 5 книга гыч почетный списокым манмым идалыкыште кок гана печетла. Пытартыш спискыште кок советский авторым представитлыме—Радловын „Рассказы в картинках“ да Розановын „Приключения Травки“. Шуко книжный магазин-шамыч тиде книга-шамычлан посвятитлыме специальный выставка-шамычым ыштеныт.

Эстонийыште, Болгарийыште, Норвегийыште, Швецийыште, Турцийыште улшо выставкыште 10 тӱжем деч посетитель-шамыч витрина ончылно книга-шамычым диаграмма дене внимательно изучатлен час дене витрина воктен шоген эртарат.

„Книга-шамыч, иллюстраций-шамыч да рисунок-шамыч чудесный улыт“, Эстонийыште улшо выставкын посетитель кокла гыч тыгай икте воза шке отзывыштыже.

—Иле, пеледалт, кучедал да сеҥе, СССР—вес запись гласитла.

И. Михайлович.

*) Тӱҥалтышыжым 57 (556) номеран газетыште ончо.

ТӦРЛАТЫМАШ

1939 ий 6-шо июльышто лекше 57 (556) номеран „Рвезе Коммунист“ газетын 2-шо страницаштыже „Кӱкшӧ качестван йытын продукцийым налына“ статьяште 1-ше абзацын 16-шо строкаж гыч тыге лудман: „Тунам ик гектар гыч 5,75 центнер йытын мушым, 9,11 центнер йытын нӧшмым налме“.

Врид. отв. редактора—
П. В. ЩЕРБАКОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—603. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.